

> DÜBAM
DÜNYA BÜLTENİ ARAŞTIRMA MASASI

FRANSA'NIN AFRİKA ÇIKARTMASI

DÜBAM

FRANSA'NIN AFRİKA ÇIKARTMASI

Genel Yayın Yönetmeni
Akif Emre

Yayın Koordinatörü
Aynur Erdoğan

DÜBAM Yayınları
Küresel İletişim Merkezi
Barbaros Bulvarı, Balmumcu / Beşiktaş
Tel: (0212) 274 80 21 – 274 80 22
www.dunyabulteni.net

Sunuş

2013 yılı başlarında Fransa'nın Mali'ye askeri müdahalesiyle gözler yeniden Orta Afrika'ya çevrildi. Eski sömürgecilik yöntemlerinin yeniden devreye girdiği ve silah gücüyle işgalin, halkaların hizaya çekildiği siyaset biçiminin bir örneği sergilenirken ardından Orta Afrika'da ardı kesilmeyen olaylar patlak verdi. Kenya'daki alışveriş merkezi saldırısıyla El Şebap gündeme oturdu ve terörle mücadele gerekçesiyle Batılı ülke askerleri ve özellikle de Fransa güçleri bölgede konuşlandı.

Tuaregler ve Azavad gibi bölgesel güçlerin işgal karşısındaki tutumları gerekçe gösterilerek Fransız askeri gücü güvenliği sağlama amacını güttüğünü açıklamak suretiyle bölgedeki varlığını pekiştirdi. Yakın zamanlarda Müslüman kıyımına varan “din savaşları” ise bozulan dengelerin kısa sürede istikrara kavuşamayacağına habercisi gibi. Bölgede askeri konuşlanmanın yanı sıra yeni modernleştirme yöntemleri de uygulamaya geçiriliyor. Eğitim ve iletişim kurumları güçlendirilmeye çalışılırken “ılımlı İslam” modelinin bölgede etkinleşmesi için çalışmalar yürütülüyor.

Elinizdeki dosya yukarıda kısaca çerçevesi çizilen konularla ilgili Dünya Bülteni'nde yayınlanan yazılardan oluşmaktadır.

DÜBAM

İçindekiler

Kenyadaki saldırı ABD'nin Afrıkada yayılması için iyi bir bahane	
<i>Pepe Escobar / 01 Ekim 2013</i>	7
Mali operasyonunun ardından Azavad	
<i>Sinan Özdemir / 11 Kasım 2013</i>	13
Niçin Afrika boyunca Batı güçleri konuşlandırılıyor?	
<i>Kim Sengupta / 18 Kasım 2013</i>	17
Afrikalı Hollande	
<i>Sinan Özdemir / 02 Aralık 2013</i>	23
Fransa Afrika stratejisini değiştirmek istiyor	
<i>Serge Michel / 30 Aralık 2013</i>	27
Orta Afrıkada din savaşları	
<i>Serhat Orakçı / 30 Aralık 2013</i>	33
Fransa'nın Afrika hareketi herkesin meselesi	
<i>Le Monde / 08 Ocak 2014</i>	39
Fas'ın Mali hamlesi	
<i>Vish Sakhivel / 16 Ocak 2014</i>	41

Kenya'daki saldırı ABD'nin Afrika'da yayılması için iyi bir bahane

Pepe Escobar

Doğu Afrika'nın en büyük ekonomisinin başkentinde, kısmen İsraililerin sahip olduğu, yerel elitler ve orta üstü sınıf, diplomatlar ve yabancılara "yüksek alışveriş tecrübesi" sunan bir alışveriş merkezi.

Bu, asgari lojistikle (taarruz silahları ve el bombaları) azami kayba yol açmak üzere mükemmel bir hedef olarak görülüyor.

Ama bu sadece bir 'anlamsız terör' müydü? Misilleme miydi? Ya da gölge oyunu muydu?

Yıllardır Somali çapında seyahatler gerçekleştirmeye çalışırım ama temasa geçtiklerim hep "koruması" olmayan yalnız bir Batılı için bunun düpedüz bir intihar olduğunu vurgularlar. Bu durumda yapılabilecek en iyi şey, bir yapboz oyununun parçalarını bir araya getirmeye çalışmaktır.

EL ŞEBAB'DAKİ BÖLÜNME

El Şebab (Mücahidin Gençlik Hareketi) aslen, 2007'de istilacı Etiyopya askerleri tarafından püskürtülünceye kadar Somali'de iktidarda olan İslam Mahkemeleri hareketinden doğmuştur.

İş adamları da dahil çok sayıda Somalilinin, belli ölçüde güvenlik getirip sayısız milis grubunu silahsız hale getirdiği için İslam Mahkemeleri'ni övdüğünü akılda tutmak önemlidir. Bunlar, ülkenin 1990'ların başlarından beri görmediği şeylerdi.

Öyle ki bu his, İslam Mahkemeleri Şeriat kanunları getirip müzik dinlenmesiyle khat çiğnenmesini yasaklamak istemesine rağmen baskındı.

Mahkemeler böylece kuvvetli bir sosyal desteğe sahipti. Ve tahmin edilebileceği gibi Bush yönetimi o zaman bunları “terörist” olarak damgalamıştı.

El Şebab, yaz 2011’e kadar Mogadişu’da aktif olarak kalan hiziplerden biriydi. Ama sonra bunlar başkentten kovuldular ve daha sonra 2012’de ana üsleri Kismayu limanından da kovuldular. Gerçekte barış gücü olmayıp diğerleri arasında bir şekilde Kenya, Etiyopya ve Uganda’nın Afrika Birliği şemsiyesi altında savaşan kuvvetleri olarak AMISOM kademe kademe baskıları arttırdı.

El Şebab’ın güç merkezi, inanılmaz şekilde, halen Somali’nin fakir kırsal kesimleridir. Son zamanlara kadar gruba çoğunlukla Somalili aşiret ileri gelenleri liderlik etti. Afganistan ve Mağrip’te tecrübe kazanmış az sayıda yabancı cihatçı vardır ama savaşçı gücün önemli kısmı, kabaca 300 dolar ve cennette 72 huri vaadiyle satın alınmış canı sıkın delikanlılardan oluşur.

Önemli El Şebab/El Kaide bağlantısının tarihi de 2012’den başlar. Buna rağmen El Şebab, hep Somali milliyetçiliğinin temelinde olmuştur.

El Şebab’ın iç bölünmesi resmin tamamının anlaşılması için çok önemlidir. Önemli ihanetler ve vahşi infazlardan sonra üç aydır ipler tamamen Emir Ebu Zübeyr’in elinde görülüyor. O bir Somali milliyetçisi değildir; o El Kaide’nin yolundan gitmek istiyor.

El Şebab, Westgate alışveriş merkezindeki saldırının sorumluluğunu Twitter hesabı vasıtasıyla üstlendi. Bazı görgü şahitleri, saldırganların Svahilice değil Arapça ya da Somali dilini konuştuklarını, bazılarının kadın kılığına girdiklerini, “Beyaz dul” olarak adlandırılan ünlü İngiliz kadın cihatçı Samantha Lewthwaite’nin de saldırganlar arasında olabileceğini iddia ettiler. Özetle: Bir mini Cihad A.Ş.

El Şebab saldırıda sadece “kafirlerin” öldürüldüğünü ve kesinlikle bu-

nun, Kenya askerlerinin 2011'den bu yana Somali'de aktif olmasının intikamı olduğunu vurguladı. Bu sene Mogadişu'da daha önceki saldırılarda bomba yüklü araç ve bir intihar bombacısı vardı ama rehin alma teşebbüsü olmamıştı. Burada, ölen arkadaşım ve eski Asia Times editörü Tony Allison'ın oğlu tarafından yazılan, "Niçin Kenya ve Niçin Şimdi" yazısının tam bir özeti var.

Nairobi'nin uzun süredir işi, iki önemli sanayiini korumaktır: Safari yolu ve deniz taşımacılığı (Mombasa limanı merkezli). Bu, Somali'nin güneyinde tampon bölge oluşturma stratejisine evrildi. Bölgede keşfedilmemiş büyük petrol zenginliği olan Jubaland, hikayenin en önemli parçasıdır.

Kenya'nın 2011'de Somali'nin güneyine yaptığı saldırının arka planında da bu yatar. Saldırıda El Şebab, Kismayu dışına atılmıştı. Burası çok önemlidir; ABD ve Fransa askeri işin destek kısmında çok önemliydi. Kenya'nın ordusu, açıkça ifade etmek gerekirse bir şakadır. O kendi başına asla bir şey başaramaz. Saldırı, Batı'da -başka nerede olabilirdi ki?- ve BM Güvenlik Konseyi'nde coşkuyla karşılandı.

Ancak Kenya'nın El Şebab'ı Kismayu'dan çıkarmasıyla AMISOM Mogadişu'nun güvenliğini sağlayabildi -AMISOM'da karma askerler arasında Kenya askerleri de var. Ve tahmin edileceği gibi, Kenya'nın güney Somali'deki macerası çoğu Somalili tarafından kurtarma olarak değil işgal olarak görülüyor.

İşte biz tepkinin embriyosunu burada görüyoruz. Kenya'nın saldırısı Somali'de El Şebab'a olan halk desteğini bir kez daha alevlendirdi. İnsanlar, El Şebab'ın Batı yardımlarını kabul etmek yerine Somalililerin açlığa kurban giderek kalabalıklar halinde ölmelerine izin verdiğini bile unuttular.

Saldırıda El Şebab, Kismayu dışına atılmıştı. Burası çok önemlidir; ABD ve Fransa askeri işin destek kısmında çok önemliydi.

Kenya ABD-Fransa kuklası olarak davrandığı için sonunda Westgate alışveriş merkezi misillemesi geldi. Washington'un komşu Cibuti'den aralıksız olarak Somali'ye insansız hava araçlarıyla saldırılarda bulunmasından ise bahsetmiyoruz bile.

DİCK CHENEY'İN EL KAİDE HAYALI

Ama tüm bunlar hikayenin sadece bir kısmıdır. Büyük Resim için bizim, NATO'nun Libya'yı 'insani' olarak bombalayıp onu arızalı bir devlet haline getirmesine gitmemiz lazım. Bu gelişme Libya-Suriye bağlantısını meydana getirdi.

İslami Mağrip'te El Kaide'nin (AQIM) 2007'de Libya İslami Savaş Grubu (LIFG) ile birleştiğini hatırlamamız gerekiyor. Bu, bizzat Eymen El Zevahiri tarafından duyurulmuştu. AQIM, Libya'nın yıkılmasından sonra Mali'nin kuzeyini istila etti -Bu da bir başka büyük Fransız çılgınlığına yol açtı. Sonra da şimdi NATO tarafından 'desteklenen' LIFG, -cihatçılar, fonlar ve silahların aralıksız olarak 'Özgür' Suriye Ordusu olarak adlandırılan gruba akmasıyla- Suriye'yle bağlantısını aktif hale getirdi.

Buna paralel olarak, El Şebab da LIFG ve AQIM'e bağlandı. Sonunda da hepsi, -tahmin edin kime?- Suriye'deki El Nusra Cephesi'ne bağlandı. AFRICOM'un başında olan General Carter Ham da 2012'de hikayenin bir kısmını kabul etmek zorunda kaldı.

Aslında bu bir kabul değildi; bunun gerçekleşmesi bekleniyordu. NATO tarafından yol açılan Libya-Suriye bağlantısı, El Kaide'nin operasyonel menzilini kaçınılmaz şekilde AQIM'den AQAP'a ve oradan da El Şebab'a yayacaktı. Yılan kendi kuyruğunu ısırır; Batı'nın askeri saldırısı dağınık cihatçı tepkilere yol açıyor; misillemeler yapılıyor; böylece daha fazla Batı askeri gücüne ihtiyaç duyuluyor; bu ilanihaye böyle devam ediyor.

Öyleyse evet; LIFG, AQIM, AQAP, Nijerya'da Boko Haram, El Şebab,

El Nusra Cephesi; bu muhteşem kısaltmalar/markaların hepsi birbirleriyle bağlantılıdır. Bunlar, ABD ve Avrupa'daki kanişleri tarafından jeopolitik düğme -açılıp kapatılabilir- olarak manipüle edildiğinde harika çalışır.

Ne zaman cihatçı misilleme meydana gelse bu, Batı'nın histerisini tımandırmak ve genel olarak Müslümanları şeytanlaştırmak için mükemmel iş yapar. Ayrıca, Westgate alışveriş merkezi saldırısı, ABD ve İngiltere'ye Somali içindeki "çabalarını" arttırmaları için mükemmel bahane sağlayacaktır. ABD, İngiltere ve İsrail'den şaibeli 'yabancı yardım ekipleri' zaten oradalar ve Kenya'daki üslerden gelerek kritik şekilde yerleşiyorlar.

El Şebab'la yapacak hiçbir şeyi olmayan Somalililer bedel ödeyebilirler ve ödeyecekler. Aynı El Nusra Cephesi'nden nefret eden Suriyelilerin Batı'nın "isyancıları" körü körüne desteklemesinin kurbanı olmalarındaki gibi. Dick Cheney haklı çıktığını düşünüyor olmalı; Batı nihayet El Kaide'nin küresel Terör A.Ş. kisvesi altında gölge bir paralı asker ordusu olduğu "görüşünü" pekiştiriyor. Ve elbette her şey kontrol altında. Çapraz ateşe yakalanıp ölen biçare siviller hariç.

Kaynak: Alternet

Dünya Bülteni için çeviren: Mehmet Şeyhoğlu

Mali operasyonunun ardından Azavad

Sinan Özdemir

Fransa'nın Mali operasyonu üzerinden aylar geçti. Haziran'da Ugadugdu'da taraflar arasında imzalanan antlaşmanın ardından silahların susacağı ve Fransa'nın Birleşmiş Milletler adına Mali'nin Kuzey bölümünde görev yapacak askeri birliklerin konuşlanmasının ardından çekileceği ifade ediliyordu. Ancak Eylül ve Ekim ayında bölgede tansiyon tekrar yükseldi. Mali yeni bir şiddet dalgası yaşarken Fransız siyaseti ve medyası sessizliği tercih etti. Ne varki, her sessizlik gibi bu sessizlikte kısa bir süre sonra bozuldu.

Sessizliği bozan, Radio France International (RFİ) adına çalışan iki gazetecinin kaçırıldıktan kısa bir süre sonra gelen ölüm haberleri oldu. Haber Fransa'da bomba etkisi yaptı. Uzun zamandır konuşulmayan Mali'de işlerin yoluna girdiği ve Fransa'nın Mali operasyonunu başarıyla sonlandırdığı düşüncesi bir anda olumsuzlandı. Son gelişmeler savaşın bitmediğine ve gidişatın Paris-Bamako hattında planladığı doğrultuda gitmediğine yorumlandı. Her iki kamuoyu yaşananlar konusunda aldatıldığını düşünüyor. Ne varki, büyük fotoğrafa bakıldığında durumun çok daha girift olduğunu söyleyebiliriz.

Mali bir yanda Kuzey'inde kaybettiği kontrolü tekrar elde etmek için çabalarken diğer yandan 21 Mart 2012'de gerçekleşen askeri darbenin izlerini silmeye çalışıyor. Temmuz ve Ağustos ayında gerçekleşen cumhurbaşkanlığı seçimleri bu yönde atılmış önemli adımların başında geliyor. Mali ay sonunda (24 Kasım) gerçekleşecek parlamento seçimleriyle istikrar yolunda önemli bir dönemeci daha geride bırakacak. Ancak Kuzey bölümünde, özellikle Kidal'da, süren güvensizlik ortamı bölgede yaşayan

halkları huzursuz ettiği gibi Mali'nin üniter yapısını koruyup koruyamayacağı sorusunu tekrar gündeme getirdi. Hükümet otonomi ve bağımsızlık söylemlerini frenlemek için yerinden yönetim formülü üzerinde çalışıyor. Mali genelinde uygulanacak bir çözüm aranıyor. Ancak konuyla alakalı, Ekim ayında organize edilen çalışmaya Tuareglerin düşük katılımı beklentileri suya düşürdü.

Bamako Yönetimi, Tuareglerin 2006 Cezayir Antlaşması ve Haziran'da taraflarca varılan antlaşmaya rağmen merkezi otoriteyi tanımama noktasında, 2012'de olduğu gibi, Sahel'de varlık gösteren silahlı gruplarla işbirliği içinde olduklarını düşünüyor. Bamako, Kuzey Mali'de ama özellikle Kidal'da yaşanan otorite boşluğunun kabul edilemez olduğunu her platformda dillendiriyor. Birleşmiş Milletler adına bölgede görev yapan Minusma'nın da teknik yetersizlikler sebebiyle yetersiz kaldığı ifade ediyor. Aslında son yaşananlar Kidal şehrinin tam manasıyla Azavad Ulusal Kurtuluş Hareketi'nin (AUKH) denetiminde olmadığını da düşündürüyor. Bölgede görev yapan Fransız yetkililerin RFİ adına çalışan iki gazetecinin Kidal'e gideceklerini bilmelerine rağmen korumayı red etmeleri ve Birleşmiş Milletler'in sağladığı korumayla Kidal'e gitmeleri şüpheleri artırıyor. Kaçırılmalarının ardından kaçırıldıklarına ilişkin bilginin geç ulaştırılması ciddi ihmallerin olduğunu düşündürüyor. Fransız makamları cinayetin ardından Aqmi'nin olduğunu söylese de sis bulutlarını dağıtmaya yetmiyor.

Kidal şehri gibi Tuareglerinde kendi içinde bölünmüş olmaları, tek ağızdan konuşmalarını engellerken, iç dengeler bölgesel dengelere göre şekillenmeye devam ediyor. Azavad'ın (Mali'nin Kuzey'inde Gao, Timbuktu ve Kidal şehirlerini de içine alan bölgeye verilen isim) bağımsızlığı için çalıştığını söyleyen çok farklı gruplar bulunuyor. Tuareglerin haber portalı Toumast Press'in geçen hafta Azavad Ulusal Kurtuluş Hareketi'nin lideri Bilal Eşref'in hareketin geleceğine yönelik yaptığı açıklamaların ar-

dından yükselen tepkiler fikir ayrılıkların derinliğini bir kere daha gösterdi. Bilal Eşref yaptığı açıklamada, AUKH'ı lav edip, Ensar Din'e yakınlığı ile bilinen Azavad Birliği için Yüksek Konsey'in de aralarında bulunduğu çeşitli gruplarla yeni bir çatı oluşturacaklarını duyurmasının ardından kıyamet koptu.

Tuareglerin bir bölümü Bilal Eşref'i ihanetle suçlarken, Bamako Yönetimi açıklamayı 2012 öncesine dönüş sinyali olarak değerlendiriyor. Bamako öldürülen gazeteciler konusunda da Fransa'dan farklı bakıyor. Bilal Eşref'in açıklamalarından bir gün sonra Fransız gazetecilerinin kaçırılmaları ve genellikle pazarlık yolu tercih edilirken öldürülmeleri Bamako Yönetimi için yoruma pek yer bırakmıyor. Azavad Ulusal Kurtuluş Hareketi'ni adres gösteriyor. Fransa, Bamako'ya nazaran Tuareglerle olan ilişkilerinde daha dengeli bir politika izlemeyi tercih ediyor. Fransa'nın son yıllarda Tuareglerle olan ilişkilerine bakıldığında bütün belirsizliklere rağmen ilişkilerinde belirli bir dengeyi gözettiğini söyleyebiliriz.

Bamako son aylarda Azavad politikasında değişim sinyalleri versede kamuoyu anlamakta zorlanıyor. Mali basınında, son yaşananların ardından Cumhurbaşkanı İbrahim Boubacar Keita'ya yönelik sert eleştiriler okumak mümkün idi. Kuzey Mali'de bir "no man's land" görüntüsünün yaşanması, bununla birlikte, Azavad Ulusal Kurtuluş Hareketi'yle görüşmeyeceğini söyledikten sonra görüşebileceğini söylemesi, Ekim ayında 23 mahkumun serbest bırakılması, Azavad'ın lider ve üst düzey kadrosu hakkında kırmızı bültenle arama emrinin kaldırılması gibi atılan adımların tek taraflı olduğu, buna karşılık, Tuareglerin 18 Haziran'da Ugaugu'da varılan antlaşmanın şartlarına uymadıkları ve silahları bırakmaya yanaşmadıkları kayda düşen eleştirilerin

Fransa, Bamako'ya nazaran Tuareglerle olan ilişkilerinde daha dengeli bir politika izlemeyi tercih ediyor. Fransa'nın son yıllarda Tuareglerle olan ilişkilerine bakıldığında bütün belirsizliklere rağmen ilişkilerinde belirli bir dengeyi gözetti.

başında geliyor. Mali basınında Keita kadar “beyaz adama” Hollande’de eleştirilerden nasibini alıyor.

Askeri operasyonlar açık siyasi hedeflerle desteklendikleri ölçüde başarıya ulaşırlar. Son on ayda yaşananlar bu kaidenin Mali operasyonu için geçerli olmadığını düşündürüyor. Bamako ile Paris arasında Azavad’ın geleceği konusunda ortak bir politikadan söz etmek mümkün değil. Kaldı ki, siyasi hedeflerin belirlenmesi Paris’ten çok Bamako’dan geçmeli idi. Fransa Azavad bölgesini önceliklerinin birinci sırasına yerleştirdiğini söylese de asıl yoğunluğunu Sahel bölgesine vermekte. Yıl sonuna kadar çekilmesi planlanan Fransız askerlerinin yaşanan son hadiselerden sonra kontenjan artırımına gidecek olması uzun süre kalma niyetinde olduklarını düşündürüyor.

Niçin Afrika boyunca Batı güçleri konuşlandırılıyor?

Kim Sengupta

Yeni nakarat 'kaslı yumuşak güç', altyapı ve sivil kurumlar inşa ederken isyanlarla mücadele etmek ve devletleri kendilerini savunmaya hazırlamak için tasarlanıyor.

Bamako'ya giden yol tamamen açıktı. Mali'nin çoğunu ele geçirmiş olan El Kaide bağlantılı savaşçıların başkenti de almaları ve cihad için büyük bir zafer meydana gelmesi sadece birkaç gün hatta saat meselesiydi. Ama Fransız kuvvetlerinin gelişi ilerlemeyi durdurdu. Hızlı ve sert bir karşı saldırıyla da ülkenin geri kalanı isyancılardan kurtarıldı. Bunların tarihi el yazmaları ve mezarları tahrip etmeye başladıkları Timbuktu da kurtarıldı. Fransa'nın Mali misyonu başarılı olsa da bu, Batı'nın Afrika'ya müdahalesi için bir şablon sağlamıyor. Şimdi nakarat, bir yandan altyapı ve sivil kurumlar inşa ederken diğer yandan ülkeleri kendilerini savunmaya hazırlama süreci olan "kaslı yumuşak güç"tür. Bu tür adımların, yurt dışında büyük operasyonlar yapılmasını mazide kalan şeyler haline getireceği ümit ediliyor.

Irak ve Afganistan'daki savaşlar, yabancı maceralara karşı halkı usandırdı. Arap Baharı kışa döner ve gerçekte kimlerin "iyi adamlar" olduğu hususunda belirsizlikler zuhur ederken, NATO'nun 2011'de Libya'yı bombalaması gibi nispeten risksiz teşebbüsler bile şimdi az ilgi çekiyor. Avrupa ve ABD'de savunma alanındaki kesintiler de uzun süreli savaş ve ulus inşa etme günlerinin şimdilik geçmişte kaldığı görüşünü pekiştirdi.

Afganistan'daki hatalar ABD'nin Afganistan ve Pakistan özel temsil-

cisi James F Dobbins tarafından geçen hafta Londra'ya yapılan ziyarette açık açık belirtildi. O, yeniden inşa ve kalkınma üzerinden gidilmesindeki başarısızlıklar ve kendileriyle iletişime geçilmesini isteyen Taliban liderlerinin reddedilmesi sebebiyle savaşın gereksiz yere uzadığı ve canların kaybedildiğine inanıyor.

Analistler, Afgan tecrübesinin yumuşak güç stratejisine yardım edeceğini söylüyorlar. Ama Batı'nın Afrika'daki niyetleri tamamen fedakârane değildir ve madenler açısından zengin, ticari potansiyeli de yüksek olan bir kıtada nüfuz için rekabet vardır. Kaynaklar bakımından gözü dönen ve sayısız inşaat projesi üstlenen Çin, şimdi de askeri gücünü gösteriyor. Son zamanlarda Mutare'de Zimbabwe askerleriyle birlikte devriye gezen Çin askerleri görüldü. Aynı zamanda, Robert Mugabe'nin rejimi için silahlarla dolu An Ye Jiang yük gemisi Durban'da limana yanaştı.

Liman işçileri birliğinin gemiyi boşaltmayı reddetmesi üzerine gemi yeniden doğuya doğru yönelmek zorunda kaldı. Ama Güney Afrika, Pekin'le yakın askeri bağlar kurulması teklifini memnuniyetle karşıladı. Güney Afrika Savunma Bakanlığı'ndan Tümgeneral Ntakaleni Sigudu, vatandaşlarına Çin tarafından ANC kadrolarına verilen eğitimin ülkede ırk ayrımcılığı rejiminin sona ermesini hızlandırdığını hatırlattı. Pekin ayrıca Nijerya'ya terörle mücadele uzmanlığı sundu ve Kamerun dahil bazı ülkelere savunma ataşelerini gönderdi. Şimdi Hindistan'ın eğitim programları kurduğu Kenya, Mozambik ve Madagaskar'la bir dizi savunma anlaşmaları var. Bu arada Türkiye de Somali ve bazı Arap ülkelere savunma yardımı sunacağını duyurdu.

Başarısız devletlerin, Batı'ya saldırılara meraklı yeni terörist dalga için sığınak olmaması gerektiği hususunda uluslararası uzlaşma var. Gaye, asker taahhüdünde bulunmaksızın böyle yapmaktır. Orta Afrika Cumhuriyeti bu hususta etkili bir örnektir. BM, soykırımın yakın olduğuna dair uyarıda

bulunurken ülke, Mağrip'teki El Kaide savaşçıları, Nijerya'dan Boko Haram, Sudan'dan Cancavid, Tanrının Direniş Ordusu ve Malili İslamcılarla birlikte yerli Seleka isyancıları için ölümcül bir oyun sahası olmuştur. Fransa havaalanı yolunu açık tutmak için başkent Bangui'de 400 civarında asker bulunduruyor. Ama Mali'nin aksine, hükümet şehri koruyacak olanın yabancı lejyonerler değil Afrika Birliği askerleri olmasında ısrar ediyor. Paris'ten küçük ölçekli takviye olabilir ama Dışişleri Bakanı Laurent Fabius, "kelimenin klasik anlamıyla" müdahale olmayacağına ısrar etti.

O, "Biz paraşütçüler göndermeyeceğiz ama orada bir mevcudiyete ihtiyaç var zira devlet tamamen görevden alınmış vaziyettedir" dedi. AB ortaklarının yardım etmesi bekleniyor. Üst düzey Fransız diplomatlar, gelecekte eğitim için destek toplamak üzere geçenlerde Londra'ya gittiler.

Afrika'da son İngiliz seferberliği 13 sene önce Sierra Leone'deydi ama İngiltere halen üç ülkede askeri eğitim veriyor. Ordunun başındaki General Sir Peter Wall, "Bizim, önemli sayıda insanı kapsamayan ama yine de geleceğe dair yol gösterici olan nispeten yeni üç şeyimiz var: Somali, Mali ve orduya entegre edilmeleri için Libya'da milis kuvvetlerine askeri eğitim" dedi.

O, "Biz Irak ve Afganistan'da kültürel anlayış eksikliğimiz hakkında çok şey öğrendik" diye devam etti. "Halkımız şimdi dünyanın o kısımlarını bizim tanıdığımızdan daha iyi tanıyan farklı ırklarla birlikte çalışmaya alıştı. Biz ayrıca Kenya silahlı kuvvetleriyle yakın ilişkimize devam etmek istiyoruz. Daha az gelişmiş altyapıyla az sayıda insan ihtiva edilen çok sayıda yer var." Afrika'da Malavi'ye Muhafız Alayı'ndan askerler gönderildi, Güney Afrika'da 11 İşaret Tugayı askeri faaliyet gösteriyor, Batı Afrika'ya da 102 Lojistik Tu-

BM, soykırımın yakın olduğuna dair uyarıda bulunurken ülke, Mağrip'teki El Kaide savaşçıları, Nijerya'dan Boko Haram, Sudan'dan Cancavid, Tanrının Direniş Ordusu ve Malili İslamcılarla birlikte yerli Seleka isyancıları için ölümcül bir oyun sahası olmuştur.

gay askeri yardım ediyor.

Libya'daki savaşçıları güvenlik gücüne çevirme planı David Cameron'un isteğiydi. Eğitim, önümüzdeki senenin başında Cambridgeshire'da Basingbourn Kışlası'nda başlayacak. Eğitim verileceklerin bazılarının iltica arayışında bulunması ya da aşırılıklara karışması gibi istenmeyen olaylar hakkında belli ölçüde korku da var. Ama geçenlerde MI5'in başkanlığından ayrılan Sir Jonathan Evans, Kaddafi'yle savaşmak için giden Libya diasporasından hiç birinin buraya terör getirmediğini bildirdi.

Geçen ay Libya Başbakanı Ali Zeydan kendi hükümetiyle bağlantılı savaşçılar tarafından kaçırıldı. O, serbest bırakılmasından sonra, "Bu olay, bir ordumuz olsaydı, olmazdı" dedi.

Fransa Çad'dan Cibuti, Fildişi Sahili ve Gabon'a kadar çok sayıdaki devlette askeri varlık bulundururken İngiltere, Mali'de AB eğitim ekibinin bir kısmını oluşturuyor. Bu arada Mali, Hollande yönetimi için endişe konusu olmaya devam ediyor. Kidal'da geçenlerde iki Fransız gazeteci Claude Verlon ve Ghislaine Dupont infaz edilirken çok sayıda bombalama da meydana geldi.

El Şebab'ın Somali'nin ötesine ulaşabilme kabiliyeti, Nairobi'deki kuşatmada görülüyor. İngiltere'deki Somalililer, demokratik bir hükümet kurulurken ülkelerine dönüyorlardı. Ama aynı zamanda bu, İngiliz Müslümanları cihad arayışlarına çekti. SAS ve SBS üyeleri dönüşümlü olarak, ABD tarafından işletilen Afrika Boynuzu Birleşik Müşterek Görev Gücü'yle Cibuti'ye tayin edilirken Afrika Birliği ve Somali kuvvetlerini eğiten küçük bir İngiliz ekibi var.

ABD'nin Afrika'da terörle savaşta ön safta olduğu, özel kuvvetlerin Somali ve Libya'daki son operasyonlarında da görülür. İlk -Kenya doğumlu El Şebab komutanı Muhammed Abdülkadir Muhammed'in hedef alınması- başarısız oldu ama El Kaide lideri Ebu Enes El Libi, Trablus'ta

yakalandı.

ABD'nin Afrika'daki en büyük askeri projesi Mısır olarak kalmaya devam ediyor. Mısır'ın silahlı kuvvetleri her sene Washington'dan 1,3 milyar dolar yardım alıyor. Yardımlardan bir kısmı, Muhammed Mursi'nin devrilmesi sonrasında siviller güvenlik kuvvetleri tarafından öldürüldüğü zaman askıya alındı. Ama Kongre'deki çoğu kişi, Mısır ordusunu kontrol altında tutmak için bunu pazarlık unsuru olarak kullanmayı umuyor. Pentagon da Mali'den Çad, Moritanya, Nijer, Cezayir, Fas, Senegal, Nijerya ve Tunus'a kadar sivil ve askeri projeler gerçekleştiren Sahra Bölgesi Terörle Mücadele Girişimi'ni (TSCTI) yürütüyor. Barack Obama, büyük tanıtımlarla güvenlik odağını Pasifik bölgesine kaydıracaklarını duyursa da ordu, Afrika'da kalmanın önemine vurgu yapıyor.

Güvenlik uzmanı Robert Emerson, "Dünyanın kalan tek süper gücü yumuşak gücü ciddiye alıyorsa ve yükselmekte olan güç Çin de aynı yola girmeye başlıyorsa kaslı türde bir yumuşak gücün çekim gücü giderek artacaktır" dedi. "İhtilaflar yakın bir zamanda Afrika'dan uzaklaşmayacak ama biz bunların üstesinden gelmek üzere büyük düzenlemeler yapıldığını görüyoruz. Nüfuz için verilen rekabet gelecekte büyüleyici bir sahne olacak."

Kaynak: The Independent

Dünya Bülteni için çeviren: Mehmet Şeyhoğlu

Afrikalı Hollande

Sinan Özdemir

Fransa Orta Afrika Cumhuriyeti'ne müdahaleye hazırlanıyor. Geçen hafta bine yakın asker bölgeye ulaşırken yeni bilirleklerin de hafya içinde intikali bekleniyor. Bu müdahale ile Fransa Cumhurbaşkanı bir yılın içinde, Mali operasyonunun ardından, Afrika üzerine ikinci operasyonunu gerçekleştirmiş olacak. Fransa'nın Afrika politikasında değişiklik sözü veren Hollande'nin değişimden çok müdahalleci politikaları öncelemesi kamuoyunda şaşkınlığa sebep olurken, hafta sonu (6 ve 7 Aralık) Paris'te gerçekleşecek Afrika-Fransa Zirvesi'nin Fransa için yeni bir dönemin başlangıcı olması bekleniyor. Eski kolonileri üzerindeki söz hakkını her türlü platformda hissettiren Fransa'nın yeni dönemde beklentilerin aksine yoğunluğunu eski kolonilerinden çok Doğu Afrika'ya kaydırmayı planladığını söyleyebiliriz.

Orta Afrika Cumhuriyeti Mart ayında gerçekleşen darbenin ardından savaş lordlarının iç çekişmelerine tanık olurken yeni bir iç savaşın eşiğinde binlerce sivilin ölümüne tanık olmakta. Birleşmiş Milletler son aylarda bölgede yaşanan çatışmalara dikkatleri çektiyse de, Güvenlik Konseyi'nde ilk günlerde beliren çekincelerin dağılması aylar aldı. İlk karar Kasım ayında oylandı. Bu gecikme özellikle Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere'nin askeri koalisyonun başına, Mali operasyonundan sonra, tekrardan Fransa'nın geçecek olmasına duydukları çekincelerden kaynaklanıyordu. Ortaya konan çözüm Mali'de uygulanan formülden farklı değil. Fransa hernekadar operasyonların başını çekecek olsa da aslında Afrika Birliği işin önemli kısmını "üstlenecek". Birleşmiş Milletler'in ikinci ka-

rarıyla hafta içinde operasyona yeşil ışık yakılması bekleniyor.

Fransa'nın Orta Afrika'da uygulanacağı askeri stratejinin Mali'de uyguladığı stratejiyle bezerlikler taşıması Mali'de yaşanan son duruma bakmayı gerektiriyor (ayrıca, "Mali operasyonunun ardından Azavad, Dünya Bülteni, 11 Kasım 2013"). Mali'nin Kuzey bölümünde müdahale sonrasında kargaşanın sonlanmadığı ve güvenliğin hala tam manasıyla sağlanamadığı, ayrıca Afrika Birliği adına Mali'de görev yapan birliklerin bir dünya eksiği olduğu düşünüldüğünde aynı planın Orta Afrika'da nasıl uygulanacağı büyük soru işareti. Mali'de rahatsızlığın Kuzey bölümüyle sınırlı olması, bununla birlikte devlet aygıtının kurum ve organlarıyla varlık bulurken Orta Afrika'da kaosun ülke genelinde yaşanması, ayrıca devletin organ ve kurumlarıyla bağımsızlığından bu yana yaşadığı krizler sebebiyle daha tam manasıyla teşekkül etmediği göz önünde bulundurulduğunda (teşekkül etmemesinin ardında Fransa'nın yanlış politikalarının sebep olduğunu söylemeye gerek yok) Birleşmiş Milletlere önemli görevler düşüyor. Ancak bu rolü oynama noktasında istekli olduğunu düşünmüyoruz.

Fransa'nın özellikle neokolonyal dönemde Afrika politikasını her şeyden önce kendi menfaatlerini korumaya yönelik planlandığı bir gerçek. Ancak son on yılda politika üretmekte zorlanan Fransız siyasasının daha çok asker ve iş dünyasının etkisi altında kararlar almakta veya Mali örneğinde olduğu gibi asker tercihlerine siyasi kılıflar hazırlamak durumunda kalmaktadır. Cumhurbaşkanı Hollande için de durum çok farklı değil. Afrika'ya ilişkin seçilmeden önce herhangi bir ilgi duymadığı, bununla birlikte Sosyalist Partisi'nin başkanı olduğu dönemde de fazla bir yakınlık göstermediği biliniyor. Parti içindeki şahınlara rağmen Afrika dosyasını dışışleri kökenli olmayan bir ekibe emanet etmesi seleflerinden farklı olmayan bir çizgide bulunduğunu gösteriyor. Politikalar daha çok asker ve iş dünyasının yönlendiremlerine göre şekilleniyor. Askerler için

bu tür operasyonlar orduyu canlı tutmaya ve eldeki silahları denemeye yararken, işdünyası için kazanımların korunması ve yeni pazarlar kazanılması anlamına geliyor. Ancak bu durum Mali örneğinde olduğu gibi askeri hedeflere ulaşıldıktan sonra siyasi hedeflerin ortaya konamaması sebebiyle boşluklar oluşturabiliyor.

Fransız siyaseti gibi dışpolitikanın belirlendiği Quai d'Orsay'de de son on yılda iki bakış belirdi. Birinci bakış son elli yıldır sürdürdükleri politikanın sürdürülmesi gerektiğini savunanlardan oluşurken karşı tarafta eski kolonilerle ilişkileri sürdürürken çemberin genişletilmesi gerektiğini savunanlar bulunuyor. Başka bir ifadeyle Fransa'nın artık 21. yüzyılda politika değişikliğine giderek Afrika'nın doğusuna doğru, özellikle eski İngiliz kolonilerine açılması öneriliyor. Bu bakış sadece stratejik kaygılar sebebiyle desteklenmiyor, ayrıca ticari beklentilerin daha yüksek olduğu gerçeğine dayandırılarak savunuluyor.

Fransa borsasında (CAC 40) işlem gören büyük şirketlerden üç yüzünün bir şekilde Afrika'yla bağlantısı olduğu düşünüldüğünde yeni açılım politikasının iş çevrelerinden destek görmemesi düşünülemez. Afrika'nın genel GSMH'sinin yüzde 19'unun eski Fransız kolonilerinden çıktığı buna karşılık Güney Afrika hesaba katılmaksızın yüzde 47'sinin eski İngiliz kolonilerinden çıkması iştahları kabartıyor. Bu iki dünya arasında görülen uçurumun başlıca sebeplerinden biri Afrika'da 14 ülkenin kullandığı ve avroya endekli olan CFA'nın rekabet üzerinde etkileri, ileri sürülen bir diğer sebepte eski Fransız kolonilerinde ağır işleyen bürokrasi. Paranın ve ihtiyaçların (tüketimin) daha yüksek olduğu ülkelerin özellikle eski İngiliz kolonilerinde bulunması iş çevrelerinin

Fransa borsasında (CAC 40) işlem gören büyük şirketlerden üç yüzünün bir şekilde Afrika'yla bağlantısı olduğu düşünüldüğünde yeni açılım politikasının iş çevrelerinden destek görmemesi düşünülemez.

hükümet üzerinde baskı uygulamaya zorluyor. Bunlar son yıllarda yıldızı parlayan Güney Afrika, Gana, Nijerya ve Etiyopya. Ayrıca, iç politikada finans kriziyle birlikte giderek artan işsizliğin yalnızca frenlenmesini değil, sadece eski kolonilerinde pazar payını muhafaza etmesi durumunda 400 bin iş yaratma şansı olduğu müteşebbisler tarafından dillendiriliyor.

Bu durumda Fransa'nın yeni Afrika politikasının gelecek günlerde iki eksen üzerinde yeniden şekilleneceğini düşünmek mümkün. Birinci eksen eski kolonilerinde baş gösterebilecek kargaşaları önleyerek varlığını güçlendirmek (bu aynı zamanda askerler içinde önemsenen bir konu, bunun dışında bu operasyonların bölge ülkelerinde giderek yayılan bir takım gruplara karşı verilen mücadele sebebiyle yakınlaşmalara da kapı aralayabiliyor. Ör. Nijerya-Boko haram), ikinci eksen diplomatların ve iş çevrelerin savunduğu yeni açılım politikasıyla yeni pazarlar kazanmak. Afrikalı Hollande'nin dışında şekillenen ağın Fransa'nın son on yıldır frenlenen Afrika politikasına yenide bir soluk kazandırırken müdahaleleri de kaçınılmaz hale getirmektedir.

Fransa Afrika stratejisini değiştirmek istiyor

Serge Michel

İlk soruya –Neden İngilizce konuşan (anglophone) Afrika, Fransızca konuşan (francophone) Afrika'dan daha dinamik?– cevap olan bol miktarda ve herkesçe kabul görmüş bir literatür var. İkinci ve sonraki sorular işi karmaşıktırıyor: Fransa ne yapıyor? Neden büyük ölçüde İngilizce konuşan ülkelerde yok? “Afrika konusunda yanıldı” mı?

Konu hassas. Hatta tabu gibi görülüyor. Hükümet kanadında yadsınıyor üstelik. Güney Afrika'dan dönen François Hollande'ın yakın çevresinden duyduğumuza göre “Fransa her yerde ve İngilizce konuşan tarafla da aynı derecede güçlü ilişkilere sahibiz”. Cumhurbaşkanı'nın Abuja ve Lagos'a seyahati sırasında ifade ettiğine göre, Nijeryalı mevkidaşı Goodluck Jonathan ile ilişkileri son derece iyi.

Fakat bu, on yıllardır Fransa'nın Afrika'daki mevcudiyetini Fransızca konuşan arka bahçesinin, bugün hala “Fransa-Afrikası bileşenlerinin havzası” olarak nitelendirilen, De Gaullecü ifadeyle “pays du champ”ın [Fransa'nın “arka bahçesi “ veya “operasyon bölgesi” olarak bilinen ülkeler yani Mali, Cezayir, Nijer, Moritanya], Fransız elitleriyle siyasi yakınlığı muhafaza edip “feryat” ede ede kalkınma desteği almayı sürdüren “bakiye” toprağın ötesine taşımaya çalışmakta olan onca diplomatı ikna etmiyor.

“Sömürge mirasımız ve duygusal ilişkilerimiz ile Fransa'nın 21.yüzyıldaki stratejik zorunluluklarını birbirine karıştırmamalıyız. Fransa'nın esas olarak Güney Afrika, Nijerya, Gana ve Etiyopya'daki işlek ekonomilerle bağ kurması gerekiyor. Şu parası ve ihtiyaçları olan ülkelerle.”

Aslına bakılırsa, Afrika'daki Fransız maşaları bilhassa berbat yerler

gibi görünüyorlar. Fransa, yapının hantal, gelişmenin çok yavaş ve piyasa gövdesinin değersiz olduğu Fransızca konuşan ülkelerde (pazar payının yüzde %30'dan fazlası 1,5 milyonluk Gabon'da) var. Parıldamaya başlayan İngilizce konuşan ülkelerde ve sıçrama halindeki Portekizce konuşan (lusophone) ülkelerde (pazar payının %3,5'inden azı 160 milyonluk Nijerya'da) yok.

Bu makale için kendileriyle görüştüğümüz diplomatlar açıklamalarını isimsiz yapmayı tercih ediyorlar. Yine de kim olduklarını anlamamızı sağlayacak bazı ipuçları var: Bu diplomatların çoğu, Doğu Dilleri ve Medeniyetleri Enstitüsü'nde (Inalco veya Langues'O) öğretilmesine otuz yıl önce (Dışişleri Bakanlığı ile işbirliği halinde) onay verilen Swahili lisansı [Sevahil-ce] üzerinde çalışmışlar. Mesela son olarak 2013'te, yani bu sene, "Afrikalı sorunlara Afrikalı çözümler: Slogan mı, zorunluluk mu?" başlıklı, beş saatlik tartışmaya, etrafıca konuşmak üzere, "Sevahilliler" davet edildiler.

Batı Afrika "işbirliği"ne duyulan nefret

Bundan sonra Quai d'Orsay'de (Fransa Dışişleri Bakanlığı), Laurent Fabius kadrosunda ve bölgede, bazıları önemli pozisyonlarda olmak üzere, otuz kadar Sevahilli yer alacak. Doğu Afrika ahalisi ve Batı Afrika "işbirliği"nden (1999'da Dışişleri Bakanlığı'na ilave edilen ve uzun süre "Fransa Afrikası"nın payandalarından biri olarak görülen İşbirliği Bakanlığı'nın faaliyeti) nefret edenler tarafından beslenen bu gayrı resmi dayanışma derneğinin görüşlerinin ağır basmasını sağladığı varsayılıyor. Ekonomik diplomasiyi büyükelçilerinin önceliği haline getiren Dışişleri Bakanlığı'nın ardından, Sevahilliler de uzun zamandan beri Fransa'nın Afrika'daki stratejisini güncellemesinin reklamını yapmakta olan özel sektörle uyum içindeler.

Ayrıca kıtada birçoğu CAC 40 (Paris Borsası) endeksinden türeyen yaklaşık üç yüz yatırımcıyı yeniden organize eden Afrika'daki Fransız Yatırımcıları Konseyi'nin (CIAN) yönetimi, Yönetim Kurulu Başkanı Anthony Bouthelier'e göre, uyuşukluk ve frankofon bakış açısı yüzünden "kopuk" vaziyette. "Bana Afrika'da nereye yatırım yapmalı diye soranlara, Fransa'nın ekonomik misyonunu sonlandırdığı yerlere hücum etmelisiniz diye haincesine cevap veriyorum." diyor. En güncel örnekleri, on yıldan beri Afrika "kaplanı" olarak görülen Gana ve doğal gaz yatakları keşfedildikten beri cennet gibi görülen Mozambik. Ekonomi ve Finans Bakanlığı'nın "Gana" sayfasında, biri 2012 Temmuz tarihli ve tarımla ilgili, diğeri 2011 Ekim tarihli ve dış ticaretle ilgili iki rapor bulunuyor sadece. Daha da önemlisi bunlardan birinde yer alan ifade şu: "Bu ülke sınırdaşı olan ülkenin, Nijerya'nın, rekabet bölgesine bağlı."

Anthony Bouthelier çileden çıkarak, "Fransa İhracat Yatırımlarını Destekleme Kurumu (Ubifrance) Kamerun'da veya Fildişi Sahili'nde, yani zaten çalışma gruplarımızın olduğu bu Fransızca konuşan ülkelerde, faaliyet başlatmak anlamsız." diyor. Diğer taraftan, Fransa, Nijerya'nın, Afrika'nın hem en büyük kenti hem şüphesiz Bollywood'dan sonra dünyanın ikinci büyük sinema sektörünün sahibi [Nollywood] ve müziği, gelişen edebiyatı ile de başkent olan Lagos'taki kültür merkezini yakın zamanda kapattı. Fakat Burkina Faso'da iki Fransız Enstitüsü faaliyetlerine devam ediyor.

Lisan karmaşası

Kırk beş Afrika ülkesinde şubeleri olan ve dünya çapında her yıl yüz binden fazla insan taşıyan Londra merkezli AGS Mobilite'sin patronu Alain Taieb'e göre, "öncü" olmaktan ziyade "köstek" olmakla suçlansa da, tek

"Bana Afrika'da nereye yatırım yapmalı diye soranlara, Fransa'nın ekonomik misyonunu sonlandırdığı yerlere hücum etmelisiniz diye haincesine cevap veriyorum."

sorumlu Fransız hükümeti değil. “Karmaşık lisan, konfor ve alışkanlıktan ötürü Fransızca konuşan Afrika’daki yatırımcılarımız burunlarının ucunda, sınırın öbür yanında olup biteni görmüyorlar”, diyor. Total veya Bollore gibi devler küresel vizyona sahipler, ama asıl farkı oluşturacak küçük ve orta büyüklükteki işletmelerimiz mücadeleden geri duruyorlar, ürkekler.”

Fransa Kalkınma Ajansı (AFD) eski başkanı Jean Michel Severino yatırımcılardan özür dileyerek, “Kendilerinden tanımadıkları bir bölgeyi ele geçirmelerini, üstelik Fransa büyük oranda tüm kıtadan, hem de iyi bildiği bir yerden, yatırımlarını çekmiş olduğu halde nasıl bekleyebilirsiniz?” diye soruyor. Ona göre Fransızca konuşan ve İngilizce konuşan ülkelerde Fransa’nın varlığının tutarsızlığı “çok ciddi bir değerlendirme hatası, dermansızlığın, çöküntünün” göstergesi ve Fransa’nın 1990’lardan itibaren Afrika’yı toptan terk etme hamlesinin “alt başlığı”dır. “Afrika ihracatı son on yıllık süreçte yıl başına %16 oranında büyümüşken, Fransa’nın Afrika pazarındaki payının 10 ila 20 puanlık bölümünü kaybetmesi sinir bozucu. Bununla beraber, eğer aktif pazar payımızı istikrara kavuşturmayı başarabilirsek, Afrika’nın gelişimi Fransa’da dört yüz bin kişilik istihdam oluşturacak!”

Afrikalı küçük ve orta büyüklükteki işletmelere yönelik yatırım fonu başkanı Jean Michel Severino, Ekonomi Bakanı Pierre Moscovici tarafından, diğer üç yetkili ile birlikte Elysee’de 6-7 Aralık tarihlerinde gerçekleştirilen Afrika zirvesinde Fransa ve Afrika’nın ekonomik potansiyeline ilişkin etkili bir anlaşma imzalamak üzere görevlendirildi. Cumhurbaşkanlığı kadrosuna göre, bu zirvede İngilizce konuşan ülkeler ağırlıklı olarak temsil edilecekler.

Halbuki Fransa’nın Afrika’daki İngilizce konuşan ülkelere yeltenmesi ne dün ne de Dış Ticaret Bakanı Nicole Bricq’in Eylül ayında Nijerya’ya yaptığı ve iş çevreleri tarafından beklendiği gibi olumlu karşılanan ziya-

retle başladı. Daha önce tıpkı Jacques Chirac gibi Nicolas Sarkozy de buna yeltenmişti. AFD'nin finansmanına gelince, artık daha çok İngilizce konuşan ülkelere yani en büyük iki bölge olan Güney Afrika ve Kenya'ya yöneliyor.

Jandarma laneti

Eğer modernizasyondan sonuç elde etmekte geç kalınırsa, Fransa istese de istemese de, bir tür lanet döngüsü gibi, eski bölgelerinde (sömürgelerinde) 2012'nin sonunda Mali'de ve çok geçmeden Orta Afrika Cumhuriyeti'nde kendini jandarma rolü oynamaya mecbur halde bulur. Sevahilli bir diplomatın ifade ettiği gibi, "Mali'ye müdahale edilmesine karşıyız; fakat itiraf etmeli ki Fransa girişimde bulunmamış olsaydı, başka kimsenin bu sorunla uğraşması söz konusu değildi."

Şuanda mesele özellikle otoritelerin halen Boko Haram gibi örgütlere karşı savaş halinde olduğu Nijerya'da, "Serval" operasyonu sayesinde kazandığı prestijden güç alan serbest pazarlar oluşturmak için girişimi dönüştürme ve sermayeleştirme, kar sağlama meselesidir. Gelişmekte olan Afrika ülkelerinde ticaret için gereken nitelikler Mali'nin kuzeyindeki Ifoghas dağlık bölgesindeki El Kaide ile savaşmak için gereken niteliklerden çok farklı değil. Söz konusu diplomat konuşmasını şöyle sürdürüyor: "Yürütülen diplomasi inişli çıkışlı ve şiddet dolu. Gelişmekte olan toplumlar, itirazı olan ve güç dengesi kurmaya çalışan toplumlar. Bu ise olağanüstü çabukluk gerektiren bir iş. Kapitalizm ile predasyonu bazen birbirine karıştırıyorlar. Galiba burada olan bu!"

Orta Afrika'da din savaşları

Serhat Orakçı

Orta Afrika Cumhuriyeti (OAC) son günlerde siyasi, dini ve insani bir kriz ile çalkalanıyor. Her üç krizin de boyutları giderek büyüyor ve ülkede işler karmaşık bir hal alıyor. Her üç kriz de birbirini tetikleyerek çığ gibi büyürken durum son derece tehlikeli bir noktaya ilerliyor.

Ülkedeki kaotik atmosferi anlamak için bahsettiğimiz krizleri biraz açmaya çalışalım. Bilindiği gibi ülkenin kırsal bölgelerinde oluşan 5 silahlı hareket başkent Bangiu'ya kadar gelerek Mart 2013'de yönetimi devirdi. Bu silahlı hareketler 2012 yılı içinde Seleka ismi altında bir koalisyon oluşturmuştu. Büyük çoğunluğu Müslümanlardan oluşan Seleka hareketi François Bozize'den yönetimi devralarak bir geçiş hükümeti kurdu. Devlet Başkanlığı görevine Seleka komutanlarından, daha önce Sudan'da diplomatik görev yapmış, Michel Djotodia getirildi ve ülkenin 18 ay içinde seçime götürülmesi istendi. Michel Djotodia ülkedeki ilk Müslüman devlet başkanı sıfatına sahip. Anlaşma gereği Djotodia ve Seleka üyeleri seçimlerde aday olmayacaktı. Djotodia'nın göreve başlaması ile Seleka tasfiye edilirken Hristiyan ve Müslümanlardan oluşan yeni bir hükümet kuruldu. Başbakanlık görevi ülkenin tanınan avukatlarından daha önce Bokasso ve Bozize'nin avukatlığını yapmış Nicolas Tiangaye'ye verildi.

Seleka'nın koltuğundan ettiği François Bozize ise ülkeyi terk ederek önce Kamerun sonrasında ise Benin'e sığındı. Kısa süre içinde taraftarlarını toparlayan Bozize hükümete karşı atağa geçerek şiddet olaylarını başlattı. Balaka ismi verilen Bozize'ye sadık çeteler özellikle Müslüman köylerini, camileri ve Seleka üyelerinin evlerini basarak infazlara başladı. Balaka denen bu çeteler her türlü insanlık dışı uygulamaya imza atarak

kısa sürede binlerce insanı katletti.

Ülkenin şu an içinde yaşadığı krizi tetikleyen son olaylar dizisi Aralık ayının başında başladı. Balaka çetesi Müslümanlara yönelik saldırılarını sıklaştırırken 5 Aralık gecesi eski Seleka komutanlarının evlerini basarak infazlar gerçekleştirdi. 4 önemli liderin hayatını kaybettiği gece baskınında diğer Seleka liderleri kurtulmayı başardı. Ancak evleri yerle bir edilmişti. Katliamdan kurtulmayı başaran eski Seleka üyeleri cami ve okul gibi daha güvenli yerlere sığındı.

Aynı günlerde ülkede tırmanan şiddet olaylarını bahane eden Fransa, BM güvenlik konseyinden karar çıkartarak ülkedeki asker sayısını arttırmaya başladı. Fransa 1.600 civarında askerini ülkeye kanalize ederek sivilleri koruma görevini üstlendi. Fransa birliklerine Afrika Birliği askerleri de eşlik etti. Ancak Fransa'nın askeri varlığı şiddeti azaltmaktan çok daha da fazla tırmandırdı. Çünkü Fransa'nın varlığından güç alan Balaka çetesi Müslümanlara yönelik saldırılarını daha da arttırarak kan dökmeye devam etti.

Şiddeti dindirmek için silahsızlandırma siyaseti uygulamaya koyan Fransa, Seleka üyelerini silahsızlandırma adı altında Müslüman mahallelerine girerek silah ve kesici aletleri toplamaya, üst-baş aramalarına başladı. Bu tek taraflı silahsızlandırma girişimi Müslümanları güçsüzleştirirken karşıdaki Balaka çetesini daha da cesaretlendirdi. Fransa'nın tarafsızlığını yitirdiğini düşünen Müslüman topluluklar Fransa'yı eleştirmeye, sokak protestoları ile tepkilerini göstermeye başladılar. Son olarak Fransa'ya uyarı veren Müslüman'lar durum değişmez ise Fransa'ya karşı mücadele vereceklerini açıkça ilan ettiler.

Bozize taraftarı Hıristiyan Balaka çetesi şiddeti tırmandırırken ülkedeki kriz siyasi görünümünden dini ve insani boyuta kanmaya başladı. Şiddet olaylarından kaçan insanlar kamplara, camilere, okullara, medreselere, ki-

liselere sığınmaya başladı. Bu durum Hıristiyanlar ile Müslümanları kuttuplaştırarak iki dini karşı karşıya getiren tehlikeli bir yere geldi. Ülkedeki insani krizin boyutu giderek genişledi. İmkan bulanlar ülkeyi terk ederken bulamayanlar daha güvenli yerlere sığınmaya başladı. 4.5 milyon nüfusa sahip ülkede 600 binden fazla insanın evlerini terk ettiği tahmin ediliyor.

Fransa'nın askeri varlığı dengeleri değiştirirken ülkedeki hükümeti de etkisizleştiriyor. Askeri müdahalenin gölgesindeki hükümet işlemez hale gelirken ülkede bankalar, okullar ve ticarethaneler uzun zamandır kapalı. Kamu kurumları işlemez hale gelirken hükümet memur maaşlarını ödeyemez halde. Sokaklar askeri araçlar ve kontrol noktaları ile dolu. Sokaklarda serbest dolaşım neredeyse imkansız.

Orta Afrika'da tarafsızlığını yitiren sadece Fransa değil elbette. Batılı medya kuruluşları da yaptıkları haberlerde objektif olmaktan oldukça uzak. Yapılan çarpıtmaları ise ülkeyi yakından tanımayanların anlaması zor. Bu noktayı açmak adına bazı örnekler vermekte fayda var: Öncelikle olayın aktörlerini adlandırma da çarpıtma hemen göze çarpıyor. Yerel halkın "Balaka" yani "Palalı" diye adlandırdığı çeteleri Batı basını "anti-Balaka" olarak adlandırıyor. Şiddeti doğuran bu çeteleri pala kullanmaya karşıymış gibi tanımlayarak şiddet doğuran aktörleri ters konumlandırıyor. Bu söylem ile ülkede şiddeti tırmandıran şer odağı Seleka'yımiş gibi algılanıyor. Oysa Mart ayından sonra tasfiye edilen Seleka grubu ortada yok bile. Diğer bir çarpıtma ise OAC'da yaşayan Müslümanların yabancı unsurlar olduğu tezinin işlenmesi. Müslümanların azınlık olduğunu ve Çad, Sudan gibi komşu ülkelerden gelen göçmen tüccarlar olduğu söylemi işlenerek ülkenin asıl sahibi Hıristiyanlar mesajı verilmekte. Oysa bu da oldukça sorunlu bir bakış. Nedeni ise İslamiyetin çok önceden beri ülke-

Müslümanların azınlık olduğunu ve Çad, Sudan gibi komşu ülkelerden gelen göçmen tüccarlar olduğu söylemi işlenerek ülkenin asıl sahibi Hıristiyanlar mesajı verilmekte.

de hakim din olması ve sömürgecilik öncesi dönemde ülkenin Müslüman sultanlar tarafından yönetilmesi. Bu durum ancak sömürgecilik dönemi ile sekteye uğrayarak bölge misyonerler tarafından Hıristiyanlaştırılmıştır. Müslümanlar yabancı unsurlar olmayıp ülkenin sahiplerindedir. Diğer bir çarpıtmada devlet başkanının Müslüman olması ile ilgilidir ki bu nokta sık sık dile getirilirken çoğunluğu Hıristiyan olan bir ülkenin Müslümanlar tarafından yönetildiği ima edilmektedir. Bu ise tam olarak gerçeği yansıtmamaktadır. Ülkede karma bir hükümet iş başındadır. Hıristiyan bakan sayısı Müslüman bakan sayısından fazladır. Başbakan Hıristiyan olduğu gibi neredeyse tüm yetkileri elinde bulundurmaktadır.

Batı medyası ceset dolu camileri görmezden gelmektedir. Müslümanlar ölümlerini bile gömecek yer bulmazken ülkedeki şiddetin sebebi olarak gösteriliyorlar. Şiddet olaylarının baş aktörü Balaka çetesi Hıristiyan değil de İslamcı olsa olaylar nasıl aktarılırdı acaba? Aşırı İslamcı, el-Kaide bağlantılı terör örgütü denirdi sanırım. Oysa bilinçli olarak Balaka çetesi için ne terörist ne de aşırı dinci denmemektedir. Tam tersine anti-Balaka denerek şiddet karşıtıymış gibi gösterilmektedir.

Müslüman ve Hıristiyan topluluğun daha düne kadar huzur içinde, çatışmadan uzak yaşadığı OAC şimdilerde tehlikeli bir noktaya gelmiş durumda. Ruanda katliamını andıran bir manzara var karşımızda. Aşırı dinci-terörist-Hıristiyan Balaka çetesi Müslüman tüm unsurlara (barışgücü içindeki Müslüman askerler de dahil) savaş açmış, tüm Müslümanların kökünü kazımaya yemin etmiş gibi her türlü insanlık dışı şiddeti yapmaktadır. Fransa mevcut hükümeti baltalarken ülkede ticari hayat, eğitim ve sosyal hayat durmuş vaziyettedir. Batı medyası ise şiddet olaylarını Seleka'nın işlediği tezini işlemek ve Müslümanların durumunu görmezden gelmek çabası içindedir. Batı dışında ise ülkede yaşananlara ilgi duyan bulunmuyor maalesef. İslam dünyasından duruma el atan kimsecikler yok.

Bu durum ÷lkeleki Müslümanların çaresiz ve yalnız hissetmelerine yol açıyor. Öte yandan Hıristiyan terör örgütü Balaka ise birileri tarafından cesaretlendirilerek silahlandırılıyor. Böylece kirlı bir oyun tezgahlanarak iki dinin çatışması için uygun zemin ve söylemler hazırlanıyor. Olaylar yatıştırılmazsa çok büyük bir din savaşı kapı demektir.

Fransa'nın Afrika harekatı herkesin meselesi

Le Monde

14 Temmuz 2013 Fransız ordusuyla birlikte Champs Elysees'de [Paris'in "Vatan Caddesi"] iftiharla törenlere katılan Afrikalı (Malili ve özellikle Çadlı) askerlerin varlığı Fransa'nın dış politikasında önemli bir dönüm noktasını temsil ediyordu. Aslında Cumhurbaşkanı, seçildiği andan itibaren, sömürge sonrası dönemde kıtadaki Fransız çıkarlarını, meydana getirdiği, Afrikalı, halklarının çıkarlarından ziyade kendi çıkarlarını düşünen devlet başkanları sayesinde kontrol altında tutmak demek olan "Fransa Afrikası"na geri dönmek arzusundaydı.

François Hollande stratejisini değiştirmek istiyordu. Ona göre Fransa, sadece tarihinden kaynaklanan Afrika rolüne çağrılıyordu. Fakat bu rol, demokrasi, hukuk devleti ve insan hakları (ve kadın hakları) değerleriyle tutarlı olmalıydı. Cumhurbaşkanı çeşitli biçimlerde minnettarlığını gösterdiği Afrikalı mevkidaşlarına bu yeni rotayı çarçabuk bildirdi. Kendilerine Fransa'nın (Afrika'da kalıcı olarak beş bin asker konuşlandırıyor) doğrudan müdahalede bulunma ihtimali olacaksa, bunun ancak Birleşmiş Milletler'in yetkilendirmesiyle ve mevcut çatışmalara Afrikalı çözümleri desteklemek üzere belli bir süreyle sınırlı olacağını da ifade etti.

Hollande'in stratejisi, "serval operasyonu"nun başladığı yerde, Mali'de yaklaşık bir yıl önce yani 11 Ocak 2013'te süratle test edildi. Şu anda burada çoğunluğunu Afrikalı askerlerin oluşturduğu Birleşmiş Milletler Mali Barış Gücü (MINUSMA) tarafından takviye edilen Fransız askeri birliği 2500 kişi olarak hesaplanıyor. Görev henüz tamamlanmadı, fakat bu aşama da bir başarı olarak görülebilir.

Diğer taraftan 5 Aralık'ta başlatılan Orta Afrika müdahalesi, yeni poli-

tikanın sınırlarını gösteriyor. Savunma Bakanı Jean Yves Le Drian'ın Mali, Orta Afrika Cumhuriyeti, Nijer, Çad, Gabon ve Kongo'ya, bölgesel askeri çözümler arayışında zorunlu olarak devam eden Fransa Afrikası sisteminde çok faydalar olduğunu Afrikalı liderlerin de farkına varması için gerçekleştirdiği seyahatin uğraklarını listelemek yeterli. Aslına bakılırsa Fransa'nın, Afrika'da asayişi sağlamak ve terörizme karşı mücadele etmek için desteğe ihtiyacı var. Bu desteği nerede bulabilecekse oraya bakacak.

Paris, Orta Afrika'da hafife alındığı kuşkusuz zorlukta ve son derece riskli bir işe giriyor. Buna rağmen, zorunlu destek arayışı Hollande'ı Fransa'nın Afrika'da karar kıldığı övgüye değer hedeflerinden caydırmamalı. Kıtanın ekonomik potansiyeli, Avrupa ile bağları dolayısıyla, kolayca vazgeçilemeyecek kadar önemli. Burada türeyen terörist örgütlerin tahrip kapasitesi kıtayı zorluyor.

BM'nin önemli fon sağlayıcısı ABD ve Avrupa Birliği'nin de operasyonlar konusunun Fransa'yı aştığını anlaması gerekiyor. Fransa, Orta Afrika'ya müdahale için iyi bir konumda bulunuyordu ve bundan kaçınmazdı. Fakat tek başına başaramaz. Takviye acil. Herhangi bir başarısızlığın sonuçları felaket olacaktır. Herkes için.

Le Monde, Başyazı

Fas'ın Mali hamlesi

Vish Sakhivel

Geçtiğimiz Kasım ayında yapılan görüşmelerde, aralarında Fransa, Libya ve Mali'nin de katılımcı olarak bulunduğu 19 ülkenin dışişleri bakanı, Fas'ın başkenti merkezli bir sınır güvenliği eğitim tesisi kurulması konusunda anlaşmaya vardı. Rabat Deklarasyonu olarak bilinen anlaşma, Fas'ın Kuzey Afrika'daki güvenlik ve terörle mücadele konusunda inisiyatif alma çabaları sonucu gerçekleşti. Fas'ın bu yeni güvenlik politikası Mali'de son iki yıl içerisinde yaşanan karışıklıklar sonucu şekillendi. Son döneme kadar, bu konu daha çok Mali'nin en büyük sınır komşusu olan Cezayir'in ilgi alanında yer almaktaydı.

Mali krizinin sancılı sürmekteyken, askeri darbeyi takiben bir kabile ayaklanması ve Fransa müdahalesini beraberinde getiren silahlı bir isyan başladı. Siyasetçiler ve uzmanlar, Cezayir'in görece güçlü ordusu ve istihbarat gücünü kullanarak bu çatışmayı yatıştırmada oynayabileceği rol üzerinde yoğunlaştılar. Ancak hayal kırıklığına uğradılar. 1990'larda yaşanan Cezayir iç savaşı sonucu Mali-Cezayir sınırı bir terörist yuvası haline gelmişti. Ancak, silahlı İslamcıların ülkenin yüksek nüfuslu bölgelerinden güneye ve çöl sınırına doğru itilmesi sonucu Cezayir, Mali'nin sorunlarına müdahil olmama kararı aldı; kendi iç siyaseti ve çıkarlarına yoğunlaştı. Cezayir için kendi sınırlarını militan İslamcılarının yayılmasına karşı korumak ve ülke içerisindeki İstihbarat ve Güvenlik Departmanı ile uzun bir dönem iktidarı belirlemiş olan Abdelaziz Bouteflika yönetimindeki FLN/ Ulusal Kurtuluş Cephesi Partisi'nin yönetici elitleri arasındaki iktidar savaşları daha büyük bir önem arz etmekteydi.

Cezayir'in aksine Fas, Fransa öncülüğündeki Mali müdahalesine he-

men müdahil oldu. Fas, Cezayir’den doğan boşluğu doldurarak, Cezayir’le aralarındaki bölgesel saygınlık mücadelesinde de avantaj elde edebilecekti. Daha önce girişimde bulunulan ancak başarısız olan, Sahra Çölü’nün kuzeyindeki ülkelerle Cezayir dahil olmaksızın, çift yönlü ilişkiler kurmak ve nüfuz sahibi olmak gibi avantajlar şu an Fas’ın elinde.

KRAL ADINA

Fas, Cezayir ile yaşadığı çekişme sonucu kendisini bölgedeki girişimlerden dışlanmış bir konumda buldu. Örneğin, Cezayir, Mali, Moritanya ve Nijer arasındaki terörle mücadele operasyonlarının yönetildiği, Cezayir öncülüğündeki Genelkurmay Başkanları Ortak Komitesi üyesi değil. Fas’ın dışlanması yalnızca, radikalleşmeye karşı verilecek çokuluslu bir yanıtı sekteye uğrattı. Sonuç olarak Fas’ın Kuzey Afrika’daki imajını iyileştirmek ve daha fazla aktif olmak için coğrafi, ekonomik hatta muhtemelen yayılmacılık gibi nedenleri var. Ancak, Fas’ın motivasyonu yalnızca güvenlik temelli ve radikal İslam’ın yayılmasını önlemeye yönelik ise elinde oynayabileceği yegâne bir kart var: dini otorite.

On yedinci yüzyıldan bu yana gücü elinde bulunduran Fas monarşisi meşruluğunu kralın sözde Hz. Muhammed’in soyundan gelmesi sonucu elde etmekte; ki Faslılar da buna inanmaktalar. Kral kendisini “halife/inanların önderi” ilan etmekte ve ülkedeki en yüksek dini rütbeye sahip. Fas kralı, Mısır ve Tunus’da seküler otokratlara karşı ayaklananların başına gelenleri anlatan hikâyeler, kralın dini zırhı ve Fas’ın dini homojenliği gibi faktörlerin bir araya gelmesi sonucu, diğer Arap monarşilerine göre, ülkede görece daha fazla meşruiyete sahip. Şu anki monarşinin başında bulunan Kral VI. Muhammed, kendisini dini ılımlılığın sembolü ve bölgenin dini reformcusu olarak görmekte. Örneğin, Kral, içlerinde kadınlarında bulunduğu yüzlerce imamı radikal İslam’a karşı vaaz vermeleri için çeşitli Avrupa şehirlerine gönderdi.

Kral VI. Muhammed'in devletin din alanındaki nüfuzunu ortaya koyup camilere giriş çıkış saatlerini belirlemesi, tüm imamlardan bakanlık sertifikası talep edilmesi ve yabancı kaynaklardan gelen fetvaları uluslararası İslamcılığın ülkeye girişini sınırlamak için "filtrelemesi" dini politikalarını kolayca uygulamasını sağladı. Özellikle komşularıyla kıyaslandığında, Fas'taki devlet kontrolü Faslı Selefi grupların önüne set çekti. Ve hükümette yerel Selefi liderleri "sindirme" olanağı sundu. Devlet yönetimindeki yayıncılık kuruluşları Kur'an'ın kopyalarının ülke içerisindeki camilerin yanı sıra Avrupa ve Kuzey Afrika'daki bazı bölgelere dağıtıldığı bir program başlattılar.

RABAT'IN ELDE ETTİĞİ

Fas, devlet merkezli, standartlaşmış ılımlı İslam modelini Mali'ye aktarmak ve bu modeli tüm Kuzey Afrika'ya ithal eden ülke konumuna gelmek istiyor. Eylül 2013'te Mali ve Fas, 500 Malili imamın Fas'ta dini eğitim alması konusunda bir anlaşma imzaladılar. Bu anlaşma sonucu iki hükümet Pakistan ve Suudilerin Mali'de kurduğu medreselerde verilen "katı" vaazların etkisini kırmayı hedeflemekteydi. Mali'de gitgide yükselmekte olan bu radikal Selefi ve Vahabi anlayışı, Mali'de ve Kuzey Afrika'da daha dingin bir öğreti olan Sufi/tasavvuf etkisinin yerini almaya başlamıştı. Kasım'da, iki ülke arasında bölgesel güvenlik anlaşması imzalanmadan hemen önce, Fas ve Mali diyanet işleri konusunda bir uzlaşmaya vardılar. İki ülkenin saygın diyanet işleri bakanlıkları arasındaki ortaklık sonucu Fas ve Mali, Maliki hukukunun ve yorumunun ılımlılığı hâkim kılmak ve radikal ideolojilere karşı savaşmak amacıyla düstur edinilmesi konusunda mutabakata vardılar.

Fas'ın bir tür akıl hocalığı rolü üstlenmesiyle üzerinde mutabakata varılan Fas'ın dini uygulamaları Mali'de kaçınılmaz olarak benimsetilmeye

Eylül 2013'te Mali ve Fas, 500 Malili imamın Fas'ta dini eğitim alması konusunda bir anlaşma imzaladılar. Bu anlaşma sonucu iki hükümet Pakistan ve Suudilerin Mali'de kurduğu medreselerde verilen "katı" vaazların etkisini kırmayı hedeflemekteydi.

başlatılacaktır. Hâlihazırda, Mali ve Fas'ın dini uygulamalarında Maliki-lik mezhebine dayanan birçok ortak nokta bulunmakta. Ve Malili elitler Fas'ın üzerlerinde oluşturabileceği muhtemel hegemonyayı ehvenişer olarak görmekteler. Fas'ın bu hamlesi başarılı olduğu takdirde Mali ve Büyük Sahra Çölü'ndeki Fas etkisi büyüyebilir. Böylelikle Fas, uzun süredir beslediği, Cezayir'in kuzey çöl sınırları, Moritanya, Kuzeybatı Mali ve Kuzey Sahra'yı da kapsayan yayılmacı "Büyük Fas" umudunu sürdürebilir. Bu fikir, Fas'ın 1950'lerde bağımsızlığını almasını izleyen süreçte Faslı mil-lijetçilerin ülkenin sömürge olmadan önceki "Fas Sultanlığı" sınırlarına yeniden ulaşma umudu sonucu hâsıl olmuştu.

Özkaynak ve petrol fakiri Fas, Mali'yle varılan güvenlik ve din üzerine mutabakatın yanı sıra güney komşularıyla olan ekonomik ilişkilerini de güçlendirme arayışına girdi. Mali ve Senagal'de Faslı bankaların şubeleri kuruldu. Söz konusu bankalardan biri olan Attijariwaf, Mali International Bank'ın hisselerinin yüzde %50'den fazlasını topladı. Devlete ait Maroc Telekom, iletişim firmalarını Mali, Maritanya ve Nijer'e taşıdı ve Burkina Faso'da bağlı şirketler kurdu. Yine devlet yönetimindeki Fas fosfat şirketi (OCP), Mali'nin güneyindeki fosfat arama faaliyetlerini yoğunlaştırdı. Ve Mali'nin gıda güvenliği arttırdı. Mali altın, uranyum, demir ve muhtemelen elmas başta olmak üzere Fas'ın göz dikebileceği başka kaynaklara da sahip.

FAS'TEN TİMBUKTU'YA

Fas'ın Mali'yle ilişkilerinin eşit ortaklık mı, yoksa "bir uydu devlet olarak Mali" halinde mi tezahür edeceğini yalnızca zaman gösterecektir. Fas'ın Mali üzerinde elde etmek istediği nüfuz dikkate alınarak sorulması gereken soru şu ki; Mali Cumhurbaşkanı İbrahim Baubacar Keita, örneğin Fas'ın Mali'de geniş maden yatakları bulması halinde bir takas anlaşması yürütebilecek konumda olacak mı?

Bunun yanı sıra Fas, çok daha bir büyük komşusu olan Cezayir'in gölgesini üzerinde hissetmekte. İç meseleleriyle daha az meşgul olması ve sınırlarında yaşanan istikrarsız durumun hükümeti tehdit etmesi halinde Cezayir, yeniden dış sorunlara yönelip, Fas'ın yükselmekte olan “dışişle-
rinde yumuşak güç” politikasının yerini alabilecek kapsamlı bir rol üstlenebilir.

Yine de Fas, Cezayir'in aksine, bölgede ılımlı din anlayışını temsil eden bir rol üstlendi. Fas ve Timbuktu bir zamanlar batı İslam dünyası için Maliki hukuku ve öğretisinin hâkim olduğu iki önemli merkezdi. Fas ve Mali arasındaki bu tarihsel bağı da dikkate alırsak, Fas, Malilileri ılımlılaştırma konusunda çok büyük bir zorlukla karşılaşmayacaktır. Ve Malililerin bu durumu, Batılı ülkelerden gelen herhangi bir müdahalenin aksine, istilacı bir dış tehdit olarak algılamaması muhtemel. Radikalleşme karşıtı mücadelede başarıya ulaşmak yıllar alabilir. Mali, ülke içinde ve dışında, birçok istikrarsızlaştırıcı saldırıya maruz kaldı. Ve hala bu saldırıların izlerini taşımakta. Ancak, ülkede sağlanabilecek muhtemel bir istikrar, Mali'nin kültürünü ve dini kimliğini anlayabilecek, ülkedeki karışıklığa, devam eden dirençli radikalleşmeye ve şiddet içeren ideolojilere karşı mücadelede bir tür kaldıraç etkisi sağlayacak bir ortak gerektirmekte. Mali'nin bir diğer Kuzey Afrika ülkesinin “uydu devleti” haline gelmesi riskine karşın, Fas'ın bu sürece dahil olması, iç-
riden ve dışarıdan, radikalleşmenin/köktenciliğin ülkeden kazınması için ülkenin önündeki en iyi fırsat gibi görünmekte.

Fas ve Timbuktu bir zamanlar batı İslam dünyası için Maliki hukuku ve öğretisinin hâkim olduğu iki önemli merkezdi. Fas ve Mali arasındaki bu tarihsel bağı da dikkate alırsak, Fas, Malilileri ılımlılaştırma konusunda çok büyük bir zorlukla karşılaşmayacaktır.

Kaynak: <http://www.foreignaffairs.com/>

Dünya Bülteni için çeviren: Sedcan Altundal

> DÜBAM DÜNYA BÜLTENİ ARAŞTIRMA MASASI

FRANSA'NIN AFRIKA ÇIKARTMASI

> 2014 OCAK
DÜNYA BÜLTENİ ARAŞTIRMA MASASI

DÜBAM Yayınları
Küresel İletişim Merkezi
Barbaros Bulvarı, Balmumcu / Beşiktaş
Tel: (0212) 274 80 21 – 274 80 22
www.dunyabulteni.net

